

Nr 270.

Av herr **De Geer** i Lesjöfors, *angående revision i vissa avseenden av lagen om förbud för bolag m. fl. att förvärva fastighet.*

Den 4 juni 1906 tillkom den första lagen angående förbud för bolag, stiftelser och ekonomiska föreningar i Norrland att förvärva fastighet. Denna lag har sedan i flera repriser utvidgats och skärpts, så att den numera omfattar hela landet. Den nu gällande lagen tillkom 18 juni 1925, men även denna har sedan dess försetts med åtskilliga tillägg och kompletteringar. I det allmänna språkbruket gå dessa lagar under namnet Norrlandslagarna. De tillkommo på sin tid för att skydda landets självägande jordbrukarklass, vilken flerstädes hotades av undergång på grund av de stora bolagens skogsköp. I stort sett torde kunna sägas, att lagarna på ett tillfredsställande sätt fyllt den uppgift, för vilken de varit avsedda.

Sedan lagarnas tillkomst har emellertid i många avseenden inträtt en annan situation, som gör en modifiering av desamma önskvärd. Bolagens våldsamma förvärv av enskild jord i slutet av förra och början av detta århundrade har på senaste tid utbytts mot en rörelse i motsatt riktning. Det är tiotusentals hektar bolagsjord, som under dessa år återgått i enskild ägo. Bolagen ha icke funnit med sin fördel förenligt att bedriva jordbruk eller att behålla alla sina arrendegårdar. Då härtill en önskan att avyttra dessa stått i samklang med tidens krav på mera jord åt folket, ha dessa försäljningar särskilt på sista tiden tagit mycket stor omfattning. Merendels ha försäljningsprisen varit låga och ej ens täckt nedlagda kostnader för bebyggelsen. Till de försålda egendomarna har följt stödskog enligt lagens föreskrifter. Denna utveckling har ur alla synpunkter varit lycklig. Den enda kritik, som kan riktas mot densamma, torde vara, att stödskogarna flerstädes tillmätts i knappaste laget. I det avseendet torde reviderade bestämmelser vara erforderliga. I samband härmed bör prövas, huruvida icke lagen av 18 juni 1925 så till vida bör modifieras, att bolag medgivas rätt att från hemman i enskild ägo förvärva s. k. utskog under förutsättning, att bolaget samtidigt till samma hemman försäljer minst motsvarande areal skog, som för hemmanet ifråga ligger gynnsammare till eller som lämpar sig bättre för enskild brukning än utskogen. Härigenom skulle flerstädes en för båda parterna fördelaktig arrondering

av ägoskiftena kunna genomföras. Fördelarna härav ligga emellertid icke endast eller ens väsentligen i arronderingen utan framför allt i bättre möjligheter att vårda och utnyttja skogen. För de enskilda ägarna ligga utskogarna mångenstädes synnerligen ogynnsamt till. Ett allmänt känt och erkänt förhållande är också, att dessa skogar som regel skötas mycket illa. Avverkningarna ske icke med tillbörlig hänsyn till skogens föryngring och uthålliga avkastning. Gallringarna eftersättas nästan kroniskt, varigenom tillväxten i de värdefullaste bestånden hålles tillbaka. Då dessa skiften, som ofta är fallet, ligga inne i bolagsskogarna, behöver man vanligen icke forska efter några rågångar för att finna gränserna. Dessa ge sig själva vid en okulärbesiktning genom den bristande skogsvården i de enskilda skogarna.

Vi komma här in på ett område, där hänsyn måste tagas ej blott till den enskildes utan även till landets intressen. För dagen hyses stor oro beträffande vår träförädlande industris råvaruförsörjning, särskilt i Norrland. Det är landsintressen av högsta vikt, att alla åtgärder vidtagas för att säkerställa denna råvaruförsörjning. Det kan sålunda ej vara det allmänna likgiltigt, om stora arealer av vår skogsmark på grund av bristfällig skötsel avkasta mindre än normalt. Som ett led i åtgärder att råda bot mot detta missförhållande måste en reform i här antydd riktning betraktas. Inga sociala skäl kunna anföras häremot. Norrlandslagarnas syften bibehållas oförändrade, men lagtillämpningarna göras mer smidiga, mer ägnade att tillmötesgå vår tids tvingande krav att skogars avkastning uppbbringas till högsta möjliga nivå.

Samtidigt härmed bör ytterligare en modifiering göras av lagen ifråga, nämligen beträffande de föreskrifter, som förbjuda bolagen att förvärva fastighet av annat bolag. Denna bestämmelse fyller för dagen intet förnuftigt ändamål. Tvärtom, den förhindrar en för alla parter önskvärd arrondering av ägoskiften. Det bör betonas, att arronderingen i detta fall liksom i det tidigare berörda icke blott avser att skaffa vackra ägofigurer utan framför allt att befordra skogens vård och öka dess avkastning. Som ett exempel bör nämnas, att bolag i Värmland äga skogsskiften, vilkas naturliga utdrivningsled går till Dalälven. Samtidigt äga bolag, som ha sina förädlingsverk vid Dalälven, skogar, som måste drivas till Klarälven. Vad är naturligare än att här ett ägobyte äger rum? Men vår nuvarande lagstiftning lägger hinder i vägen för att en dylik ur alla synpunkter förnuftig åtgärd genomföres. Med anlitande av kungl. dispens kan visserligen i vissa fall rättelse ernås, men denna möjlighet är oviss och mycket tidsödande. I avvaktan på en revidering av lagstiftningen på detta område hålla bolagen flerstädes avverkningen nere på dylika skiften. En förändring på detta område skulle alldeles som ifråga om de enskilda utskogarna medföra en bestående ökning av råvarutillförseln för våra träförädlande industrier.

I anslutning till ovanstående vill jag föreslå,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning:

dels angående sådan modifikation av lagen om förbud för bolag m. fl. att förvärva fastighet, att bolag må medgivas rätt att förvärva s. k. utskogar i enskild ägo, dock under den betingelsen, att bolaget samtidigt försäljer till vederbörande hemman minst motsvarande areal skog, som lämpar sig bättre för enskild ägo,

dels ock angående sådan ändring i samma lag, att bolag medgivas rätt att genom försäljning eller byte förvärva fastighet från annat bolag,

dels i syfte att revidera bestämmelserna om den minimiareal av skog, som vid bolags försäljning av jordbruksfastighet till enskilda bör ingå i köpet.

Stockholm den 19 januari 1937.

Gerard De Geer
i Lesjöfors.
